

Kehitysvammaisten Palvelusäätiön lausunto hallituksen esityksestä asiakkaan valinnanvapaudesta sote- palveluissa

Aarne Rajalahti, kiinteistötoimen johtaja
30.5.2017

Kannatamme asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetoinnin käyttöönottoa

- Olemme työskennelleet henkilökohtaisen budjetoinnin parissa koko 2010-luvun. Kokemukset ovat olleet erittäin myönteisiä.
- On paljon näyttöä siitä, että hankintalain tiukka noudattaminen kehitysvammaisten henkilöiden palveluissa (asumispalvelut, päivätoiminta, lyhytaikaishoito yms.) on ollut erittäin ongelmallista varsinkin vammaisten henkilöiden ja heidän perheidensä kannalta.
- Henkilökohtaisen budjetoinnin ja muiden asiakasvalintajärjestelmien kautta on mahdollista luoda yksilöllisiä palvelukokonaisuuksia ihmisten tarpeista lähtien, jotka monesti toimivat paremmin ja kustannusvaikuttavammin niin palvelujärjestelmän kuin henkilöiden itsensä kannalta kuin nyt vallalla oleva toimintatapa.

Ks.

http://www.kvps.fi/images/tiedostot/Kokemuksia_henkil%C3%B6kohtaisen_budjetoinnin_kehitt%C3%A4misty%C3%B6st%C3%A4_2016.pdf

Aikataulu, järjestöjen rooli, integraatio

- Yhdymme usean asiantuntijan (mm. Heikki Hiilamo ja Markku Pekurinen) esiin nostamaan huoleen Sote-uudistuksen liian tiukasta aikataulusta suhteessa uudistuksen laajuuteen ja valmisteltavien asioiden määrään.
- Esitämme syvän huolemme myös siitä, että järjestöillä tulee olemaan palvelutuotannossa vain päälle liimattu rooli. Näyttäisi siltä, että järjestöillä ei ole edellytyksiä perustaa sote-keskuksia ja siksi niille on jäämässä vain alihankkijan rooli.
- Vaikka valinnanvapauden edistäminen on tärkeää, ovat toimivat palveluketjut ja yhteen sovitettut palvelukokonaisuudet vielä tärkeämpiä. Monen tuottajan malli korostaa etukäteisen suunnittelun merkitystä ja yhteiset tietojärjestelmät ovat ratkaisevan tärkeitä palveluintegraation toteutumiseksi.

26 § Henkilökohtaisen budjetoinnin myöntämisen edellytykset

- ”Henkilökohtaista budjettia voidaan käyttää niiden asiakkaiden sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa, joilla on jatkuvaa ja laaja-alaista avun tai tuen taikka hoidon ja huolenpidon tarvetta ja jotka pystyvät joko itse tai tuettuna suunnittelemaan ja hallinnoimaan omat palvelunsa.”
- Henkilökohtaisen avun kohdalla uudistuneen vammaispalvelulain määrittely siitä, että henkilöllä tulee olla ”voimavaroja määritellä sekä avun sisältö että toteutustavat” johti siihen, että henkilökohtainen apu evähtiin lain voimaan tullessa palveluna valtaosalta kehitysvammaisia henkilöitä. Lopulta KHO määritteli sen, mitä tämä käytännössä tarkoittaa.
- Pidämme tärkeänä, että henkilökohtainen budjetointi olisi mahdollinen myös niille kehitysvammaisille henkilöille, jotka tarvitsevat toisen ihmisen apua kaikissa toimissaan, myös päätöksenteossa. Lain määrittely voi osoittautua käytännössä ongelmalliseksi.

Neuvonta- ja ohjauspalveluja tarvitaan uudistuksen alkuvaiheesta lähtien

- Kuten esityksessä todetaan, voi järjestelmä näyttää asiakkaalle monimutkaiselta, eikä kaikilla ole tahtoa tai kykyä valita itselleen parhaiten sopivaa palveluntuottajaa.
- Päätöksenteon tueksi asiakkaat tarvitsevat vertailun mahdollistavaa tietoa tuotteiden ja palvelujen laadusta, mutta tarvittavia tietojärjestelmiä ei tällä hetkellä ole olemassa.
- Kehitysvamma on vamma ymmärryksen alueella. Henkilökohtaisen budjetoinnin kokeilutoiminnan asiakastyössä haastavin ja aikaa vievin osa on ollut ihmisten omien mielipiteiden selvittäminen sekä päätöksenteossa tukeminen.
- Olennaista on, että päätösten teossa tukeminen ei jää omaisten tai vapaaehtoisten vastuulle. Palveluohjaukseen ja tuettuun päätöksentekoon olisi resursoitava, mutta tällaista palkattua ammattiryhmää ei tällä hetkellä ole.

37 § Palvelun tuottajia koskevat vaatimukset

41 § Maakunnan asettamat ehdot palvelun tuottajille

- Lakiesityksen mukaan ”*valinnanvapausjärjestelmään kuuluvien palveluntuottajien tulisi olla palvelujen tuottamisesta annetun lain mukaisessa rekisterissä ja olla liittyneinä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetussa laissa tarkoitettuihin valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin*”.
- Tämä on tärkeää laadun ja valvonnan kannalta. Ongelmalliseksi asian kuitenkin tekee se, että koska henkilökohtaisen budjetoinnin suuri arvo on sosiaalisissa innovaatioissa ja joustavuudessa, voisi henkilökohtaisen budjettia käyttää tarpeen ja tavoitteen kohdatessa vaikka kuntosalikorttiin tai taideopintoihin, mutta tuleeko kuntosaliryttäjän tai taidekoulun tällöin kirjautua sote-palveluntuottajien rekisteriin?
- Palveluiden laatu on ilman muuta tärkeää, mutta järjestöjen ja pienryttäjien kannalta on olennaista, että sote-palveluiden tuottamisesta aiheutuvat velvoitteet eivät muodostuisi kohtuuttomiksi resursseihin nähden.

10 luku; Palvelun tuottajalle suoritettavat korvaukset

- Kannatamme esityksen määrittelyä asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjettien arvon määrittelystä.
- On tärkeää, että asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetoinnin arvo määritellään riittäväksi ihmisten avun ja tuentarpeisiin sekä palveluiden tuotantokustannuksiin nähden. Kansainvälisiä esimerkkejä on paljon siitä, että palvelujen järjestäjä on leikannut äkillisesti jopa kymmeniä prosentteja henkilökohtaisista budjeteista. Tämä on ollut näissä tilanteissa erittäin ongelmallista.
- Henkilökohtaisten budjettien määrittäminen on ollut kokeilutoiminnassa usein käytännössä hankalaa. Kannatamme mallia, jossa luotaisiin esimerkiksi neliportainen hinnoittelujärjestelmä pohjautuen ihmisten avuntarpeisiin ja palveluiden tuotantokustannuksiin.
- On ensiarvoisen tärkeää, että asiakkaalla on mahdollisuus halutessaan myös kieltäytyä vastaanottamasta asiakasseteliä tai henkilökohtaista budjettia, jolloin palvelut tuotettaisiin toista kautta.

Lisätietoa

Aarne Rajalahti
KIINTEISTÖTOIMEN JOHTAJA
aarne.rajalahti@kvps.fi
puh. 0207 713 516
Tampere

Markku Virkamäki
TOIMITUSJOHTAJA
markku.virkamaki@kvps.fi
puh. 0207 713 501
Tampere

Kokemuksia henkilökohtaisen budjetoinnin kehittämisestä

Aarne Rajalahti, Kehitysvammaisten Palvelusäätiö
Simon Duffy, The Centre for Welfare Reform

Huhtikuu 2016

http://www.kvps.fi/images/tiedostot/Kokemuksia_henkil%C3%B6kohtaisen_budjetoinnin_kehitt%C3%A4misty%C3%B6st%C3%A4_2016.pdf

